

Sokal:
Tarkastaja Ankardon tutkimuksia: Kauhujen kanava
suom. Heikki Kaukoranta
tekst. Jari Rasi
Jalava 1994

Tarkastaja Ankardo seikkailee jälleen. Pitkäaikaisen juopotelun jäytämänä hänet passitetaan sairaalan ankeologiselle osastolle tarkkailtavaksi mahdollisen baxtoplasmoosin, ainoastaan ankoja vaivaavan tuntemattoman sairauden vuoksi.

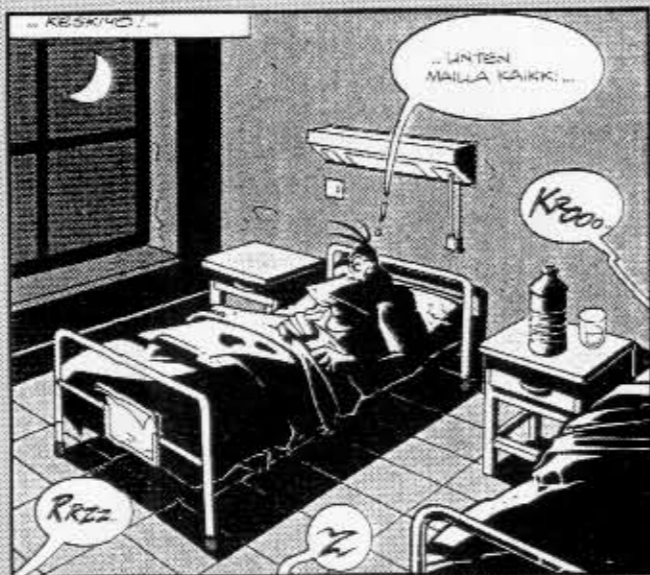
Sokal on uskollisesti seurannut

Ankardon edellisten seikkailujen jälkiä ja luonut maailman, jonka kuvia on mukava katsella, kaikki on sitä mitä näyttää, ja mieliala on synkkä. Tarinassa Sokalin ainutlaatuiset syksyiset värit eivät pääse oikeuksiinsa, sillä lähes kokonaan sisätiloissa tapahtuva tarina ei tätä hänen tavaramerkkiään suosi.

Sairaala ympäristö ja olivalliset henkilöt sopivat mainiosti Ankardolle ominaiselle melankolialle, mutta väistämättä tarina tuo mieleen epäilyksen Sokalin tarpeesta saada Ankardo parantamaan paaheelliset elämäntapansa.

Tämä toimii erinomaisesti juonen käännteiden ja vivahteikkouden ansiosta, jotka ovat aivan saippuasarjojen tasoa. Tarina soveltuu mainiosti arki-iltujen ratoksi, kun Kauniit ja rohkeat ovat loppuneet.

Juonesta löytyvät kaikki b-luokan sarjojen ainekset: suljettu ympäristö, salaperäisiä henkilöitä, rajatonta kurnianhimoa, vihaa, rakkautta, romantiikkaa,

salattuja suhteita ja tietysti salaperäisiä kuolemantapauksia, joiden selvittämiseen Ankardoa tarvitaan. Juoni ei ole omintakeinen eikä monisävyinen, vaan Ankardon tyyliin ja luonteeseen sopivan yksioikoisen ja tummasävyisen dekkarijuoni, joka ajoittain muistuttaa muiden kirjallisuuden suurien freelance-poliisien, kuten Marlowen ja Hammerin tutkimuksia.

Kauhujen kanava on pitkälti mitättömistä ainekseista koottu sairaaladraama. Kuitenkin Sokalin kertomataito on mestarillinen, eikä ote missään osassa tarinaa herpaannu. Juoni etenee erinomaisesti, dekkaritarinaksi hieman liiankin selkeästi ja osoittelevasti, mutta kokonaisuutena Kauhujen kanava on tasapainoista melankolian ja ankardomaisen eleettömyyden juhlaa, joka viehättää niin kokenutta kuin kokematonkin Ankardon lukijaa.

Jussi-Pekka Kekki

Raymond Macherot:
Klorofylli ja salaliittolaiset
suom. Jukka Heiskanen
tekst. Erkki Kukkonen
WSOY 1993

Ruudusta ja NonStopista tuttu Macherot'n beljalainen klas-

sikko Klorofyllikin on sitten palannut Suomen markkinoille. Tämmöisiä turvasarjakuvia lapsille julkaistaan nykyisin vähän, joten lisä on sikäli tervetullut.

Toisaalta Klorofylli vaikuttaa kaikkinaisessa turvallisuudessaan vanhanaikaiselta. Hyvän ja pahan asetelmat on väännetty rautalan-

nen samalle sivulle pakottaa turhankin pelkistettyyn piirrostyyliin. Paikoin ahtauden tuntua lisää runsas teksti, joka tekee lukukokemuksesta raskaan.

Kultaako aika muistot vai oliko Klorofylli jo 70-luvulla näin jähmeä?

Harri Röpöttö

gasta ja yleisävy on tähtimäisen kiltti. Tarinan käännteitä ei perheen pienimpään ilene vaikea arvata ennalta.

Viiden ruuturivin ahtami-

Ralf König:
Sonninpallit
suom. Harri Lares
tekst. Anu Tontti
Like 1994

König käyttää saippuaoopperan kaavaa heteroja ja homomaailmojen yhdistämiseen ja komentoimiseen yhtä sujuvasti ja hauskasti kuin aina ennenkin. Hulvaton tilannekomiikka jaksaa edelleen maistua tuoreelta.

Tällä kertaa König vaihtaa näkökulmaa muunmuassa niin, että homojen ennakkoluulot törmäävät heteroiden kohtuulliseen suvaitsevaisuuteen. Saas nähdä milloin Königin ideavarasto loppuu. Toistaiseksi hän on pärjännyt rajallisen teemansa kanssa paremmin kuin olisi lupa odottaa.

Tällä kertaa hallittu tarina on piirretty vaihtele-

vasti. Väiällä kuvissa näkyy joko tekijän kiire tai väsymys. Vai johtuuko epätasaisuus vain kehnosta painojäljestä? Varsinkin rastereista on tullut aika sotkuisia.

Harri Röpöttö

Strippari -93 - strippisarjojen valioita
Alpha kustannus 1993

Pohjois-Savon sarjakuvaseura järjesti viime vuonna sarjakuvakilpailun sanomalehtistripteistä. Tämä minialbumi esittelee mitallisijoille pääseet sekä yhden kunniamainitun, joista päätellen taso on kohtuullinen. Yllättäen mukana on muitakin kuin vanhoja tuttuja nimiä.

Ilkka Heilän ja Matti Ponkammon Lakitupa toimii erinomaisesti. Oikeussali on uusi ympäristö huumoristripille (jos kohta tuttu tv-sarjoista), mutta erittäin sopiva. Keskushahmot ovat nokkelia karikatyyrejä: vanha, uinahtelevea tuomari, karkäs ja teräväkielinen syyttäjä sekä rahanahne ja kaunopuheinen puolustusasianajaja.

Kuvallinen kerronta on luistavaa, sopivasti pelkistettyä mutta yksityiskohtaista. Kun vielä sanallinen kerronta on terävää ja jutut uusia, on ainoa huono puoli kuvallisten kaskujen vähäisyys. Ilman muuta parempi kuin monet tuontisarjat.

Petri Suni on Mestarissa onnistunut tekemään karneasta aiheestaan kaskuja yllättävän hyvällä maulla. Mestaria ei ole pelottava, vaan ylväs ja nokkela, eivätkä uhrit sääliittäviä muutoin kuin tyhmyytensä osalta. Toi-

saalta saattaa vaatia rohkeutta toimitukselta ottaa tämänaiheinen sarja päivälehteen. Kerronta on sujuvaa, mutta hahmot tuntuvat jostain syystä jäävän ohuiksi. Piirrosjälki on turhankin pelkistettyä ja nopeasti vedetyn näköistä, mutta sen karkeus tavallaan sopii aiheeseen. Toinen omaperäinen sarja.

Kimmo Turusen Tarinoita vinosta naamasta on täynnä synkkää maailmaa, henkistä pahoinvointia ja saamattomuutta, jota tavallisesti näkee parin sivun sarjakuvavaroissa. Sarja yrittää luovia lyryisyyden ja huumorin välillä, muttei oikein tavoita kumpaakaan. Niin hahmojen kuin taustojen muodot ovat pelkistettyjä, mustaa käytetään paljon, tyyli on liioitellun jäykkää, pysäytettyä. Tämän tyyiset jutut alkavat jo tuntua loppuunkalutuilta, vaikeivat ideat huonoja olemaan.

Ari Kutilan Elvis-hirvi tuntuu tavanomaiselta. Vaikka Kutilan viiva on aina yhtä sujuvaa, ovat sarjan hahmot jäykän tuntuisia. Ehkä siksi kaskut tuntuvat väiällä töksähtävän. Aihe on usein käytetty eläimen sijoittuminen ihmisten joukkoon, mutta siitä huolimatta sarjaan mahtuu uusiakin kaskuja. Ei huonoa, muttei Kutilan parastakaan.

Kotimaisen sanomalehtisarjakuva tiellä ei ole ollut niinkään laatu- kuin hintataso. Nyt kun markan hinta on laskenut, voisi suomalaisillekin löytyä palstatilaa. Toivottavasti, sillä vaikka hyvät strippialbumit ovat enemmän kuin tervetulleita, voivat vain suositut sanomalehtisarjat saada riittävän lukijakunnan. Silti kiitokset Alphalle tästä kokoelmasta.

Mikko Lahti

Marc-Antoine Mathieu:
Prosessi
suom. Pieta Turikka
tekstaus Hannele Parviala
Like 1993

Mathieun komea Aqfaq-trilogia sananmukaisesti kiertyy päätökseensä: tämän kolmososan läpikulkevana teemana on spiraaali, joka toistuu niin tarinan rakenteessa, yksittäisissä kuvissa kuin lopulta sivusommittelussakin.

Trilogian edellinen osa vaikutti pakotetulta, mutta nyt Mathieu on taas vedossa. Prosessi on huikean visuaalinen, surrealistinen painajainen, jossa Mathieu leikittelee sarjakuvakerronnan keinoilla ja purkaa niitä alkutekijöihinsä kekseliäästi ja näyttävästi. Käsi kirjoitus saikin vuoden alussa Angoulemen sarjakuvafestivaaleilla Alph'Art -palkinnon parhaasta käsikirjoituksesta. Myös Mathieun piirrostyö on entisestään tarkentunut.

Aqfaqin hortoilu kafkamaisessa maailmassa pitää sisällään monta hauskaa ja nokkelaa käännettä. Yllätykset huipentuvat hupaisaan pop-up -efektiin, jonka kautta Aqfaq siirtyi jälleen aivan uudenlaiseen dimensioon.

Viitseliäs Mathieu on ripotellut albumin täyteen bongattavia pikku yksityiskohtia, kylltien salakirjoituksista saattaa hoksavaiselle lukijalle paljastua vaikkapa surrealistitaiteilijoiden nimiä. Erityiskiitos kuuluu suomentajalle, joka on tehnyt kellontarkkaa työtä ja lisäksi innostunut keksimään sinne tänne suomalaiskansallistakin omaa kiva.

Kaikesta taidokkuudesta huolimatta tai ehkä juuri sen vuoksi tarinasta jää ontto olo. Mathieun ote tarinaan ja henkilöihinsä on analyttisen kalsea. Prosessi on merkkien ja symbolien elegantti mutta eloton rakennelma, kuin sarjakuvan muotoon kirjoitettu matemaattinen yhtälö.

Jukka Heiskanen

Nell Gaiman, Mike Dringenberg ja Malcolm Jones III: Sandman 1-2, Nukketalo suom. Jukka Heiskanen tekst. Jari Rasi (1) ja Jussi Tuomola (2) Jalava 1993

Olen kuullut monen eurooppalaisen laatusarjakuvan suurkuluttajan huokaa- van Sandmanista puhuttaessa tuskastuneesti: Mutta kun se on niin huonosti piirretty. Totta toinen puoli, mutta ei se piirros sentään huonoa... hieman persoonatonta paikoin. Olisi oikeutetumpaa sanoa, että sarja on niin amerikkalaisittain piirretty.

Mutta kun perinteisen puoleinen sarjakuva on upotettu komeisiin kollaasina toteutettuihin kansiin ja sen jaksojen väliin on kerrottu ennennäkemättömän kauniita välilehtiä, syntyy omituinen kontrasti, joka tukee Sandmanin tiilkutäkkitunnelmaa. Valitettavasti kokonaistaideteoksen ulkoasu on Nukketalon suomenkielisessä versiossa menty rukaamaan, mutta paljon alkuperäisestä fiiliksestä on toki vielä jäljellä. Vaativa käännoistyö on puolestaan hyvinkin onnistunut.

Piirrosjäljen perään haikailevat eivät taida huomata, että perinteisesti piirretyn sarjan voima onkin sen nerokkaassa käsikirjoituksessa. Pääosassa ovat loppujen lopuksi tarinat. Neil Gaiman on punonut kehystömuksen lomaan niin ohuita säikeitä kuin järeää kaapeliakin. Taidokkaasti Gaiman kutoo maaniseen räsymattoonsa mitä erilaisimpia materiaaleja.

Nukketalossa on vuorossa australialainen tai afrikkalainen myytti ja vanha eurooppalainen tarina miehestä, joka ei kuole. Jatko-osien kuteista löytyy mm. Shakespearea, sitaatteja Dantelta ja Vergiliukselta, Barbien seikkailuja ja kreikkalaista tarustoa.

Gaiman kierrättää myös DC:n vanhoja

sarjakuvahahmoja ja syventää heidän taustajaan. Nukketalossa vilahtaa sivuosassa Abel ja supersankari Sandman (tässä kertomuksessa vale-Sandman), joka on "kirpparikamaa" 60-luvulta. Unen palvelija Lucien on alkujaan kirjastonhoitaja sarjakuvalehdestä nimeltä Tales of Ghost Castle, jota ilmestyi peräti kolme numeroa vuonna -75! Kaiken muun antiikkiirtaimiston joukossa löytyy Nukketalosta vielä synkän-ovaltava Pikku Nemo -pastissi ja Punahilkka-versio Perraultia edeltävältä ajalta.

Sandman -tarinoiden kehys muodostuu Loppumattomien sisarusparven, Unen, Kuoleman, Intohimon, Epätoivon, Kohtalon ja Houreen edesottamuksista. Jokainen heistä toteuttaa omanlaisensa tehtävää maailman-kaikkeudessa. Uni, eli Morfeus, esimerkiksi, hallitsee kaikkien elävien unennäköä ja Unesunnan valtakuntaa ja luo unia ja painajaisia. Loppumattomat kulkevat ajassa ristiin rastiin, mutta Nukketalo sijoittuu nykyaikaan.

Nukketalon "pääkertomus" maailmalle hannonneen perheen yhdistymisestä alkaa, kun Rose Walker saapuu aiteineen Englantiin tapaamaan tuntematonta isoitiään, Oman loigikkansa mukaan Gaiman nostaa aikaisemmista jaksosta vähäisen sivuosan esittäjän,

Unity Kinkaidin, Rosen isoäidin, tarinan kannalta keskeiseen asemaan.

Nukketaloa edeltäneiden, suomeksi Kalma-lehdessä ilmestyneiden jaksoiden tapahtumia on hyvä tuntee, jotta saisi monitasoisesta juonesta irti kaiken mahdollisen. Palattuaan yhdysvaltoihin, Rose muuttaa taloon, jonka kaikki asukkaat ovat jollaintapaa omituisia, ja ryhtyy etsimään kasvattivanhemmille annettua pikkuveljeään.

Tässä on eräs Gaimanin lempirakenteista: talo jossa on jotakin erikoista tai jonka hyvin erilaisille asukkaalle tapahtuu jotakin outoa. Kuvio toistuu ainakin kerran Nukketalossa, toisen osan alussa, itsenäisessä jaksossa Hyvän onnen miehet, jossa Uni ja kuolematon kuolevainen kohtaavat kerran sadassa vuodessa samalla paikalla sijaitsevissa majataloissa.

Myöhemmin talon asukkaat -koreografia toistuu täydellä teholla Game of You -sarjassa. Nukketaloa edeltäneissä tarinoissa on vierailtu myös Kainin ja Abelin taloissa Unesunnan rajalla. Jos tarinat ovat Sandmanin pääosassa, taloilla on tärkeä sivuosa.

Pienessä sivuosassa on myös tavallinen ihminen, johon sekä Gaiman että Morfeus suhtautuvat lempeällä ymmärryksellä. Kuoleva vanhus, transvestiitti, Hullu-Hettie tai jopa sarjamurhaaja esiintyy yksilönä, ei tyyppinä.

Vaikka Sandman epäilemättä on luokiteltava fantasiaksi ja se käsittelee selittämätöntä pahuutta maailmassa - kuten lapseen kohdistuvaa väkivaltaa tai sarjamurhaajia - ei kukaan tai mikään ole yksilötöiden hyvä tai paha. Sandman välttää perusfantasian kliseiset karikat korkealta, niin korkealta että ainoastaan siipien suhina kuuluu... hyvää yöttä.

PS. Jos Unity Kinkaid olisi ollut syöveri Unen ollessa vankilassa, "siitä olisi tullut helkkarinmoinen sotku". Tarkistin asian Kemissä.

Kata Koskivaara

Massimo Rotundo: China Girl suom. Jukka Heiskanen tekst. Jari Rasi WSOY 1993

Italialainen Rotundo tunnetaan yleensä eroottisista sarjakuvistaan. WSOY on valinnut häneltä suomennettavaksi 30- ja 40-lukujen tyyliä mukailevan dekkaripastissin China Girl. Sankari on moderniin tapaan entinen vapaapainija, jollaisia myös Jaime Hernan-

dez suosii. Mukana pyörii myös Milton Caniffin kuvastosta pöllitty kohtalokas kurvikimppu.

Tarinassa sukelletaan amerikkalaisen salakuljettaminen länsimaailmaan sopisi paremmin nykyaikaisempaan ympäristöön. China Girlin lainamaailma onkin ajaton sekoitus monia kliseitä. Myös tarina etenee tavanomaisten tilanteiden varassa. Mitään omaperäistä Rotundo ei ole keksinyt - edes aineiden sekoitus ei vaikuta

omaperäiseltä. Köyhän jutunsa Rotundo piirtää hallitulla mustavalkotyylillä. Kylmät kuvat jäävät kaipaamaan elämää yhtä paljon kuin WSOY:n haparoiva sarjakuvien kustannuspolitiikka.

Harri Röpö

Sarjakuvastin 2 toim. Harto Hänninen ja Petri Kempainen Otava 1994

Viime vuonna ilmestyneen Sarjakuvastin-antologian jatko-osa on naisvaltainen. Yhdeksästä tekijästä naisia on kuusi.

Albumi kärsii ensimmäisen osan tavoin huonosta painojäljestä. Ehkä saamme odottaa taas ruotsalaista versiota, ennen kuin näemme, miltä esimerkiksi Katja Tukiaisen ihastuttavan lapsuustarinan ja Rojun road movie -sarjan olisi pitänyt näyttää.

Tämä kakkoskokoelma on epätasaisempi kuin ensimmäinen. Poikien jutut ovat tekniikoiltaan ja kerronnaltaan perinteisempiä kuin tyttöjen sarjat. Silti Sami Toivosen kuvan ja sanan epäsu-

dalla hauskaasti leikittelevät Ässä-sivut taisivat olla liikaa Me-lehden, sarjan alkuperäisen julkaisufoorumien lukijoille.

Christer Nuutisen Bond-eläinparodia on kuudennen sivun epäortodoksisesta ruutuajasta huolimatta sympaattinen ja hauska.

Sami Hynnisen sarjoissa on oi-

keaa luomisen tuskaa.

Kirsi Tuuliniemen Raapaisuja on inhoromanttinen ylenpalttiossa symboliikassaan. Alarivin rinnakkaistarina hämää aluksi, kun se ei erotu riittävästi muusta jutusta.

Fleur Wilsonin piirrookset ovat upean surrealistisia, mutta hänen

Jukka Heiskanen

tekstauskäsialansa on toivotto- man epäselvää. Kirjan toimittajat olisivat voineet kiinnittää taiteilijan huomion siihen.

Jenny Eräsaari jauhaa osoittelevasti ikivanhoja juttuja. Bruno Bettelheimia on selvästikin luettu, mutta entäs Angela Carterin satumukaelmia? Eräsaari ei selvästikään ole näissä parhaimmillaan.

Kata Koskivaaran piirrosjälki on kankeahkoa, mutta myyttinen tarina on vahva. Kutsumatta tulee mieleen Valkoinen peura -elokuva.

Rohkeutta ja omaperäisyyttä tämän kokoelman nuoren polven piirtäjillä riittää, selkeydessä ja lukijaystävällisyydessä on vielä toivomisen varaa.

Harto Hänninen - Petri Kempainen: Lähtöruutu sarjakuvaan Yleisradio Oy 1994

Kata Koskivaara - Ellen Kotanen - Ulla Lehtinen: Sarjasto Kirjastopalvelu Oy 1993

Hännisen ja Kempaisen noin satasivuinen opus Lähtöruutu sarjakuvaan liittyy samannimiseen Koulutv:n sarjaan, joka esitettiin viitenä osana maaliskuun aikana. Kirja on tarkoitettu oheislukemistoksi opettajille, mutta muillekin kiinnostuneille se tarjoaa tiiviin suomenkielisen katsauksen sarjakuvan historiaan ja kerrontatekniikkaan.

Kauniisti taiteutussa kirjassa käydään läpi lyhyesti ja tiiviisti sarjakuvan lähes satavuotinen historia. Tekijät ovat osanneet poimia asia- tuntevasti laajasta aineistosta nykylukijan kannalta mielenkiintoisimmat ja merkittävimmät sarjakuvat ja tekijät. Kerrassaan mainio idea on ollut poimia erikseen marginaalilähtöisiä tietoiskuja aiheista, joita leipätekstein olisi ollut vaikea sovittaa, mm. selkeän viivan koulukunnasta tai muumisarjakuvista. Aiheiden valinnalla on voitu myös näppärästi hienosäätää kirjan painotuksia.

Kirjan loppupuolen muodostavassa sarjakuvan rakenteen ja toiminnan kuvauksessa ei ole varsinaisesti mitään uutta, mutta se on havainnollinen ja järjestyksellään selkeä. Sivuanalyysit ovat ansiokkaita ja valaisevia.

Sarjakuvan tekovaiheiden esittely on niin ylimalkainen, ettei sitä olisi välttämättä tarvittu ollenkaan. Jii Roikosen vinjetit ovat toimivia ja hauskoja.

Kirjaan ahdetun valtavan tietomäärän takia se saattaa olla tiiviydessään raskasta luettavaa sarjakuviin täysin perehtymättömälle peruskoulun opettajalle. Toisaalta sarjakuvia harrastaville oppilaille se voi avata aivan uusia näkökulmia.

Jos Lähtöruutu sarjakuvaan täyttää kaltaiseen perusoppaalle asetettavat objektiivisuuden vaatimukset, Sarjasto puolestaan ei sitä tee. Lähtöajatus on hyvä: Sarjasto on tarkoitettu kirjastojen henkilökunnan käyttöön sarjakuvahankintoja helpottamaan. Sarjakuvalbumit on ryhmitelty väljästi sisällön mukaan, ja jokaisesta on kirjoitettu pieni luonnehdinta Arvosalevan kirjaluetelon tapaan.

Sinä menäänkin metsään. Henkilökohtaiset mielipyykset pääsevät näkyviin aivan liiaksi. Esimerkki: Sin City saa 11 riviä tekstiä ja kaksi (!) kuvanäytettä muuten niukasti kuvitettussa opuksessa, kun taas vaikkapa Maus esitellään vähän päälle kolmella rivillä eikä siitä ole lainkaan kuvanäytettä. Joistakin albumeista esitetään arvottavia kannanottoja, toisia tyydytään pelkästään kuvailemaan muutamalla sanalla. Millaisia johtopäätöksiä asiaa tuntematon kirjastovirkailija osaa kirjan perusteella tehdä?

Tekijät olisivat voineet viitsiä luetella myös

Tintit ja Asterixit ja muut suuremmat sarjat albumikohtaisesti. Siitä ei olisi ollut suurta vaivaa, ja se olisi kuitenkin palvellut täyttä sarjaa kirjastoonsa keräävää kirjastonhoitajaa paremmin kuin pelkkä tieto kirjasarjan olemassaolosta.

Vaikka luettelo ei pyrikään täydellisyyteen, valikoima tuntuu välillä oudon sattumanvaraiselta. Esimerkiksi JYY:n julkaisuista on mukaan kelpuutettu ainoastaan jo aikaa sitten loppuunmyyty Riitta Uusitalon albumi, mutta ei Kuvamutaatioita-antologiaa eikä Willemin suomennettua albumia, joita kumpaakin on vielä saatavissa.

Suomentajia ja tekstajia ei ole mainittu lainkaan, paitsi silloin kuin heistä on jotain erityisen hyvää sanottavaa. Silti ihmetyttää, ettei esimerkiksi Heikki Kaukorannan loistavasta Crazy Kat -käännöksistä ole kirjassa halaitua sanaa. Siinä ei voi olla kyse pelkästään makuasioista.

Lisäksi Sarjastossa vilisee väärin kirjoitettuja tekijöiden, albumien ja alkuteosten nimiä sekä epätarkkuuksia mm. kustantajien osalta. Kaikkien tekijöiden etunimiä ei ole otettu selvillä, mutta esim. Albert Uderzo ja Ola Fogelberg olisi toki pitänyt tietää muutenkin. Pari selvää virhettä haluan korjata tässä: André Franquin itse pitäneen tietoa kuolema- taan suuresti liioiteltuna; Eric Wagnaut ja Olivier Raives ovat kaksi eri ihmistä.

Sarjasto palvelee varmasti tarkoitustaan tällaisenaankin, mutta vähän skarppaamalla siitä olisi saanut paljon paremman.

Jukka Heiskanen